

Чому я голосуватиму за Порошенка?

Вано КРЮГЕР

Демократія, що, за консенсусом міжнародної спільноти, зараз вважається найкращою формою політичного режиму, ґрунтується на припущенні, що вільні громадяни досягнули такого рівня критичного мислення, що сума їхніх голосів за необхідного інституційного забезпечення здатна автоматично призвести до запровадження найоптимальнішої програми розвитку. Іншими словами, процедура голосування є, точніше, має бути процедурою суворой раціональності.

31 березня Україна обирає президента. Найкращою програмою кандидата є результати його попередньої діяльності. Тим паче, якщо кандидат – чинний президент. Тому зважимо, в якому стані Петро Порошенко прийняв Україну в 2014 році і в якому її стані він завершує свою першу президентську каденцію.

ДО: з якою програмою Порошенко прийняв Україну в 2014 році?

У 2014 році розпочалася російсько-українська війна. Стратегія, обрана Кремлем щодо України, не нова, а, навпаки, належить до класики політичної науки. Ще герцог Валентино, знаменитий Чезаре Борджиа в розпал Відродження стверджував: «Італія – занадто велика країна щоб проковтнути її за один раз, проте її можна з'їсти, як тістечко: шар за шаром».

Класику часів Відродження Росія вирішила застосувати до України не в 2014 році і навіть не в 2004, коли вперше з'явив-

ся прапор так званої «Донецької Республіки». Карти всіх цих «республік» – тоді вони, що-правда, ще не були «народними» – лежали на столах у російських штабах ще в кінці вісімдесятих років, коли СРСР ще існував, проте вже було зрозуміло, що дезінтеграційні процеси у ньому набули системного і, отже, незворотного характеру, лежали і відкрито публікувалися у профільних і навколо-відомчих виданнях.

Проте за каденції жодного із перших трьох президентів нової України – Леоніда Кравчука, Леоніда Кучми, Віктора Ющенка – запустити сценарій розчленування України Кремлю не вдалося. За каденції президента Леоніда Кучми, навпаки, Києву вдалося навіть ліквідувати загрозу сепаратизму в Автономній Республіці Крим – регіоні, важливого стратегічно – а для Росії ще й міфологічно.

Кремлю необхідні були обвал влади в Україні, відсутність легітимного керівництва, дезорієнтація органів влади і місцевого

самоврядування – все для того, щоб запустити процес розчленування України і її переформування за власним сценарієм: Україна в планах Кремля була без Криму, з двома державними мовами, у формі парламентської федеративної республіки, із членством у керованих Росією інтеграційних об'єднаннях: Митному союзу, а в ідеалі – ще й у Союзі Росії і Білорусі та Організації договору про колективну безпеку – Ташкентському пакті etc. Іншими словами, Україна мала бути керованою ззовні, нездатною до внутрішньої мобілізації і самостійної зовнішньої політики, Україна мала бути інтелектуальним і демографічним донором Росії, матеріалом для поглинання і підживлення в умовах власної деградації еліт і загальної демографічної кризи.

Лишень з тієї миті, як протистояння на Майдані 2014 року перейшло точку неповернення – неможливість жодних компромісів із режимом президента Януковича після розстрілів протестувальників, Росія отримала реальні підстави для втілення своєї програми, яке і розпочалося після втечі Януковича.

В тому ж 2014 році Петро Порошенко – амбітний і досвідчений політик, що, однак, не афішував до того свого бажання зайняти президентське крісло – прийняв державу з паралізованою системою влади, з розгубленою місцевою владою, державу, проти якої вчинялася

збройна агресія – став президентом держави, проти якої Кремль почав втілювати свій давній план.

ПІСЛЯ: з якою програмою України Порошенко завершує свою першу президентську каденцію?

Успіхи Кремля на шостому році російсько-української війни у порівнянні з початковим проектом розчленування/переформування України виглядають доволі скромними: фактично, відторгнуті лише Крим та частини Донецької і Луганської областей – так звані Донецька та Луганські «народні республіки» – на цьому запланований обвал української державності зупинився. Кремлеві не вдалося зорганізувати ані Одеську, ані Харківську «народні республіки», ані будь-яку іншу. Лінію розмежування між Україною і Донецькою та Луганською «народними республіками» вдалося стабілізувати – завдяки Мін-

ським домовленостям. Покликани – з точки зору Москви – зобов'язати Київ до реінтеграції Донецької і Луганської «народних республік» на російських умовах, що позбавило б Київ права на самостійну зовнішню політику і міцно закріпило б його в зовнішньополітичній орбіті Москви, завдяки дипломатії Петра Порошенка домовленості, навпаки, зв'язали руки Москві й забезпечили Києву час для посилення армії та інформування союзників про дійсний стан речей – боротьбу з надзвичайно потужною російською системою міжнародної дезінформації.

Про Мінські перемовини пише президент Французької Республіки в 2012–2017 роках Франсуа Олланд у своїх мемуарах «Уроки влади»: «Як не згадати ту довгу ніч із 11 на 12 лютого 2015 року, що минула у великій задушливій залі Палацу

Закінчення на 2-й стор.

«Бій, що народив нових українців»

Денис ТРОФИМЕНКО,
практикант

Євген Маланюк висловився про бій під Крутами так: «Цей бій народив нових українців!» І більш ніж через сто років у залі Київської міської державної адміністрації вже другий рік поспіль сотні людей збираються, щоб згадати їхній героїзм, незламну рішучість і віру в сильну та незалежну Україну.

Вечір відкрила Тетяна Шептицька, привітавши й подякувавши всім тим, хто зібрався. Пані Тетяна зазначила, що національна пам'ять дуже важлива, і вже вдруге організований вечір пам'яті героїв Крут допомагає її відновлювати. Далі вона запитала до слова Володимира В'ятровича, голову Інституту національної пам'яті, який став одним із організаторів заходу.

Пан Володимир запропонував дивитися на бій під Крутами не як на поразку, а як на перемогу, адже невеликий загін молодих хлопців затримав цілу армію більшовиків на чотири дні, що завадило їм швидко дійти до Києва і дало першій українській незалежній державі проіснувати довше. Також історик відзначив, що воїни УПА пам'ятали героїзм хлопців, що загинули під Крутами, і ми маємо про нього пам'ятати і розглядати його в сучасному контексті, адже ворог у нас не змінився. Додав, що герої дали нам багато важливих уроків, про які ми маємо пам'ятати, щоб зберегти свої державу і зробити її сильною. Завершив історик свій виступ, ще раз наголосивши, що якщо пам'ятатимемо перемогу під Крутами, то це нам допоможе перемогти і тепер.

Далі слово знову взяла Тетяна Шептицька, яка поставила питання: «Які історичні уроки ми маємо винести із цієї трагедії і водночас перемоги?» Першим уроком, безперечно, є те, що ми повинні мати сильну, свідому, патріотичну армію; ще одним уроком має бути відповідальність політиків і суспільства. Тетяна також наголосила на тому, що ми не маємо бути байдужими, як не були хлопці, що боронили нашу країну під Крутами. Вона сказала, що цього року значно більше згадок, постів і взагалі інформації про Крути в соцмережах, і це, безперечно, добра тенденція. На завершення виступу вона назвала поведінку героїв Крут – «поведінкою боротьби» і передала слово ще одному представнику Інституту національної пам'яті Павлу Подобеду.

Подобед вирішив розкрити героїв Крут трохи з іншого боку і присвятив свій виступ тому, кого і на що вони надихнули. Він розповів, що першим кроком до популяризації битви під Крутами стало звернення до української інтелігенції в газеті з пропозицією зібрати кошти і спонсорити пам'ятник. Після цього тогочасні поети почали присвячувати вірші героям Крут. Першим серед них був Павло

Тичина із віршем «Пам'яті тридцяти». Через 15 років під час Голодомору до нього приєднується Борис Маркус, трохи згодом Богдан-Ігор Антонич і Демид Бурко, який, відвідавши Крути, пише вірш «На вічну пам'ять мученикам». Також стороною Крути не обходять і художники, серед яких Леонід Перфецький. Останнім відданням пошани став нарешті пам'ятник, який встановили в 2011 році. Підсумовуючи, історик сказав, що сьогодні хлопці на Донбасі б'ються за те, за що боролися крутяни. Це українська державність, і ми маємо її боронити.

Надалі модераторка розповіла, що видавництво «Смолоскип» робить багато для відновлення національної пам'яті, а також виступає одним з організаторів заходу і запросила до слова Олега Коцарева як представника видавництва. На думку Коцарева, Крути, серед інших важливих історичних моментів, створили точки пам'яті на мапі, які є реальним та навіть матеріальним свідченням української боротьби за незалежність. Додав, що коли проїздити самі Крути, відчувається додатковий імпульс боротися за нашу незалежність, і це все додає міфологічне, символічне і смислове підґрунтя для того, щоб далі працювати з пам'яттю і утверджувати свою самодостатність. Усе це «Смолоскип» вважає частиною своєї місії. Розповів про поїздки у Крути, які видавництво організувало для молоді, і порадив ознайомитись зі смолоскипівським збірником з однойменною назвою «Крути», який

містить багато різноманітних цікавих матеріалів. На закінчення свого виступу він почитав поезії різних авторів, присвячені Крутам, у тому числі і свої власні.

Після Олега слово перейшло ще до одного поета, громадського діяча та автора видавництва «Смолоскип» Сергія Пантюка. Він також розповів про поїздки у Крути, додавши, що назад поверталося вже зовсім інші люди, та розповів зворушливу історію про те, як його син після відвідання Крут написав листа одному із загиблих героїв на ім'я Гриць, який, коли його хотіли розстріляти, не показав страху, а заспівав гімн України. Потім Сергій Пантюк прочитав декілька віршів, які так чи інакше стосувалися до битви під Крутами, а згодом і тексти про війну на Сході.

Під кінець заходу Тетяна Шептицька знову взяла слово і гучно промовила, що ми зараз ведемо війну з тим самим ворогом, з яким українські юнаки сто один рік тому так само вели війну, тому ми зобов'язані перемогти, і нам треба завжди виходити з інтересів власної країни, незважаючи на ворогів.

Фіналом вечора стало виконання пісень часів української революції на автентичних інструментах гуртом «Хорєя Козацька» і Тарасом Компаніченком.

У підсумку хочу сказати, що вечір був просоночній повагою до героїв, що століття тому стали стіною за українську незалежну державу, та гордістю за цих героїв, власну історію і за те, що ми змогли збудувати ту державу, за яку вони поклали свої життя, а отже, їхня жертва була не марна і не буде забута. □

Чому я голосуватиму...

Закінчення, початок на 1-й стор.

Незалежності в Мінську, у Білорусі? Це було в самий розпал кризи, яку переживала Україна після відсторонення від влади проросійського президента Віктора Януковича через його відмову підписати договір про асоціацію з ЄС. <...> Наміри Володимира Путіна були цілком очевидними. Він хотів зберегти свій вплив на російськомовні регіони та максимально послабити проєвропейську владу в Києві», – і далі: «Порошенко з Путіним постійно підвищували голос один на одного. Російський президент був так рознервований, що став погрожувати остаточно розчавити військо свого візаві. Це виказало, що російські війська на сході України є. <...> Порошенко невідступно боронив суверенітет своєї країни, тоді як Путін домагався автономії для повсталіх провінцій і хотів відтягти припинення вогню ще на три тижні».

Децентралізація, проведена урядом Володимира Гройсмана, мало нагадує підготовлену кремлівськими стратегіями «федералізацію» України: якщо «федералізація» передбачала передачу влади кланам, що сформувалися в обласних центрах – фактично, «м'який» варіант «народних республік» – то децентралізація передає повноваження безпосередньо громадам, через голову обласних кланів, а отже, послаблюючи, а не підсилюючи загрозу зростання сепаратистських настроїв.

Верховна Рада України ухвалила зміни до Конституції, якими закріпила зовнішньополітичний курс на здобуття членства в Європейському Союзі та Організації Північно-Атлантичного Договору в Основному законі держави, що уже позитивно оцінено НАТО і, зокрема, Сполученими Штатами Америки. Як очікується, найближчим часом Верховна Рада також розгляне закон, що захищатиме державний статус української мови.

За безпосередньої участі Петра Порошенка замість неканонічних, тобто міжнародно невизнаних Української православної церкви Київського патріархату та Української автокефальної православної церкви було утворено Православну церкву України, яка отримала Томос – Указ

про визнання – від Вселенського патріархату. І хоча решта помісних церков зараз зайняли позицію вичікування, уже цілком зрозуміло, що питання міжнародного визнання Православної церкви України може затягнутися, але не може зникнути з порядку денного Світового православ'я, тобто, знову ж таки, процес і тут набув незворотного характеру, як і його закономірний наслідок – процес кінця геополітичного проєкту Москви як Третього Риму.

Між тим, з 2017 року між Україною та Європейським Союзом успішно функціонує безвізовий режим, що радикально переорієнтувало людські потоки – з СНД на ЄС – і, в стратегічному сенсі, фіксує незворотність повернення України до Європи.

У 2014 році я нічого такого не очікував. З одного боку, була Росія – ядерна держава і постійний член Ради безпеки ООН, з вимуштрованою і натренованою армією, з іншого – Україна, без легітимної центральної і з розгубленою місцевою владою, чия армія і спецслужби були свідомо максимально ослаблені.

Звісно, за одну каденцію неможливо зробити все. Тим паче, в умовах війни. За умов війни взагалі не можна жити так само чи краще, аніж у мирний час. І макроекономічна стабілізація, досягнута чинним урядом, – уже великий здобуток. Також неможливо одним махом чи навіть одним десятиліттям побороти корупцію – особливо, якщо вона пронизує все суспільство, починаючи від купівлі довідок про щеплення дитини для дитячого садка.

Звісно, працювати є ще над чим. Але і те, що вже зроблено, вражає. І складається враження, що всі безсумнівні здобутки Порошенка та їхня законодавча фіксація є не так частиною його передвиборчої кампанії, як прагненням зробити результати своєї першої каденції незворотними – незалежно від того, хто переможе на майбутніх виборах. А це означає, що чинний президент переймається не так своїм збереженням на посаді, як своїм місцем в історії. Місцем того, хто врятував державу. Що цілком збігається з моїми інтересами як громадянина. Саме тому я голосуватиму за нього. □

«Віршень» – завжди свято!

Тетяна ШЕПТИЦЬКА

10 лютого, традиційно у день народження засновника «Віршня» – Сергія Пантюка, у приміщенні видавництва «Смолоскип» відбувся цей, уже 23, Всеукраїнський фестиваль поезії і авторської пісні. Всі, хто побував цьогоріч на «Віршні», можуть щиро засвідчити, що він давно переріс рамки звичайного фестивалю, перетворившись на суцільний творчий марафон, феєричне свято слова, музики, жартів, подарунків, приємного спілкування, обміну думок і визрівання ідей. Це – свято, яке твориться спільними зусиллями, переважно спільнокоштно, яке не має забобонів, стереотипів та упереджень. Головна вимога до учасників – мати талант і не боятися споживати «кров ворожу», котрої ніколи не бракує, аби учасники могли достойно «возславити» і «возславити» іменинника.

Упродовж майже восьми годин на сцені «Віршня-2019» побували як одні з його перших і постійних учасників, класики сучасної української літератури й авторської пісні (Іван Андрусак, Юрко Позаяк, Брати Капранови, Едуард Драч, Григорій Лук'яненко, Олег Короташ), так і молоді автори, для яких захід – чи не перший у творчій кар'єрі (Інна Власенко, Микола Кучерявий, Ігор Астапенко, Ігор Мисяк). Загалом упродовж поетично-музичного марафону встигли виступити близько п'ятдесяти яскравих і талановитих авторів і виконавців, з-поміж яких Олена Максименко, Дмитро Мамчур, Павло Правий, Дмитро Лінартович, Валентина Люліч та інші.

Під час фестивалю відбулась низка знакових презентацій. Юлія Вротна представила публіці й розіграла кілька примірників альманаху перекладів українською мовою творів світової рок-музики «Книга року» (автор ідеї проєкту – Андрій Пермяков).

Олена Задорожна презентувала антологію поетів, опалених війною, «Рядки з передової». Ця збірка вмістила в себе вірші 10 авторів, позначених війною (фронтовиків, лікарів, волонтерів, добровольців). Уперше тут надруковано тексти Дар'ї Зубенко, фронтової медикіні, яка також заспівала пісню «Дівчата» для проєкту «Пісні війни». Упорядниками книжки стали Сергій Пантюк та Олена Задорожна.

В рамках фестивалю також пройшло вручення премії «За подвижництво в дер-

жавотворенні» ім. Якова Гальчевського, цьогорічними лауреатами якої стали політик і воїн Дмитро Ярош, журналістка Світлана Чорна, науковець Богдан Галайко, літератори Василь Шовкошитний, Іван Андрусак та інші. Вручали відзнаки засновник премії, письменник, громадський діяч Богдан Теленько та начальник відділу мовної політики Міністерства культури України Віктор Генералюк.

З 2018 року «Віршень» став мандрівним. Тож і 2019 року фестиваль у форматі «Перед-Віршня» відбувся в Смілі та Черкасах (завдяки допомозі поета Олексія Юріна) й у Вишгороді (завдяки організаційному хисту барда Володимира Пироженка та за підтримки Вишгородського міського голови – Олександра Момота). «Після-Віршень» з не меншим успіхом, ніж у Києві, пройшов у Чернівцях, місті, де фестиваль був проведений уперше в далекому 1996 році.

Попри те, що фестиваль упродовж 23 років свого існування змінював назви («Під знаком Водоля», «Сліва-фест», «Віршень», «Мандрівний віршень»), він ніколи не зраджував своїй меті, популяризує українську поезію, авторську пісню та небанальну музику, творчо допомагаючи талановитим авторам, збираючи повні зали людей, залюблених у слово.

«Віршень» – фестиваль, який відкриває нові імена, пропагує українське і українськість, свято, яке завжди з нами. Тож многая літа – фестивалю та його організатору та натхненнику! □

МОЛОДЬ НА ВИБОРАХ

Олександр ТКАЧИНСЬКИЙ,
Голова Фондації Регіональних Ініціатив

Здатність робити ціннісний вибір – риса зрілої особистості. Кожен читач Гаррі Поттера подумки уявляв себе під Розподільним капелюхом, що призначає до одного з чотирьох факультетів Гогвортсу. По суті, факультети – це різні типи взаємодії зі світом і розуміння ієрархії в суспільстві: на основі сміливості, старанності, інтелекту або вірності меті. На рівні держави вони можуть бути представлені як ідеології, партійні програми тощо. Однак в українській політичній реальності вибір факультету Гогвортсу здається простішим, ніж вибір політичної партії чи кандидата.

Багато моїх друзів із середовища активної молоді запитують, за кого я голосуватиму на президентських виборах 31 березня. Зазвичай я віджартовуюся, бо ще не впевнений, за кого варто віддати свій голос, аби мої інтереси були справді враховані.

За статистикою IRI¹, на вибори у 2019 році збирається прийти лише третина молоді. І це не дивно. Якщо мислити категоріями ринку, то навіщо ходити в магазин, де немає потрібного товару за вигідною ціною? Ти або замовляєш його з Aliexpress, або їдеш «на закупи» в європейські супермаркети. Не знаходячи необхідної підтримки та впевненості в завтрашньому дні, молодь емігрує за кордон. Пенсіонери голосують за того, хто обіцяє збільшення соціальних виплат, аграрії – за свого кандидата з вилами, прихильники «сильної руки в політиці» теж мають свого героя. А хто ж представляє інтереси молоді? Хто говорить із

молоддю її мовою, про її реальні проблеми та пропонує реальні шляхи їх вирішення?

У 2007–2012 роках найбільш ініціативні молодіжні та студентські громадські організації об'єдналися для кампанії «Молодіжна варта». Її метою було пролобіювати інтереси молоді й зафіксувати обіцянки політичних партій щодо реформ у молодіжній сфері, а після виборів – перевірити їх виконання. Ця масштабна кампанія змусила політиків замислитися, що саме вони можуть запропонувати молоді й нарешті почати думати про них як про виборців. Кейс показав: щоб політичні партії в Україні думали про вас, ви маєте висувати свої вимоги та першими ініціювати діалог.

Лише 5% української молоді – активні в громадському секторі. Більшість із них входять у студентські самоврядування, громадські організації або тематичні клуби. Очевидно, цього недостатньо для

планування та реалізації молодіжної політики на національному рівні. Розуміючи це, Уряд рекомендував² державним органам різних рівнів до 1 березня 2019 року створити молодіжні ради як консультативно-дорадчі органи, яких зараз в Україні вже більше 70. Це прямий інструмент залучення молоді до процесу прийняття рішень, який має довести свою ефективність у довготривалій перспективі.

Згідно з результатами дослідження «Нової Європи»³, лише 10% української молоді цікавиться політичним життям. Вона сприймає політику через призму тематичних телеграм-каналів або фейсбук-сторінок окремих видань. Більшість контенту для соціальних мереж створюють так, щоб викликати різні емоції. І в цьому потоці емоційно забарвленої інформації політику сприймають як випуск комедійного шоу, містичний трилер або серіал про ілюмінатів. Наявні спроби політичних партій бути в тренді та використовувати Інстаграм для агітації виглядають смішно, а інколи – жалюгідно. Думаю, старшокласники залюбки б провели майстер-клас із брендингу та взаємодії з аудиторією в онлайні. Ймовірно, молода людина віддасть свій голос за епатажного Дарта Вейдера чи

іншого персонажа, не надто замислюючись про наслідки свого рішення. Заклопотаному студенту не потрібно навіть хліба, йому достатньо видовищ.

Як Голова ФРІ (одна з найбільших в Україні неполітичних молодіжних ГО), я намагаюсь робити все, щоб молодь активувалася, втілювала в життя свої найсміливіші проєкти і мрії. Для цього моя та інші організації влаштовують сотні подій на рік, які формують свідомих громадян, небайдужих до життя свого міста й країни. Яскраві приклади – Школа молодого активіста, Відкритий університет реформ чи вже легендарний Семінар творчої молоді від видавництва «Смолоскип», що вже 25-ий рік поспіль виховує у молодих митців громадянську позицію. Все це підвищує політичну культуру. Як результат, відсоток зацікавленої у державотворчих процесах молоді повільно, але впевнено зростає.

Активна участь молоді в політичному житті країни та виборах можлива лише завдяки спільним зусиллям. Влада, інституції громадянського суспільства й молодь мають діяти разом. Як один із тих, хто представляє активну молодь, я впевнений, що молодіжна участь – потрібна, важлива, реальна. □

¹ http://www.iri.org/sites/default/files/2018-5-21_ukraine_poll_presentation_0.pdf
² <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-tipovih-polozhen-pro-molodizhni-konsultativno-doradchi-organi>
³ http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Ukr_Generation_ukr_inet-2.pdf

Ірина Сажинська

До вашої уваги – поезія Ірини Сажинської. Ірина народилася 1994 року в Запоріжжі. Окрім оригінальної поезії, вона також займається перекладом та ілюстрацією. Вірші Сажинської відзначено на багатьох літературних конкурсах – від минулорічного «Смолоскипа» до так само минулорічного «Грайвороння», що вже є певною синергією експертних оцінок. У її текстах краєвиди поєднуються з психологією, а сюрреалістичні видива – зі складними асоціативними мереживами.

цими слідами

хто ходив дорогою німоти
той відає значення зустрічі
quo vadis?

адже коли смієшся
то в порожній склянці
прокидається церковний хор

quo vadis?

питає Господь
а я не знаю що йому відповісти
я би пішла у сад
де зміїні кубла зацвітають на ступнях
котрі куйовдять імлу
щоби потому
цими слідами
летіли на схід полохливі ластівки
перевтілення
ось що мені необхідно
аби бігти босоніж
із правильною відповіддю в гортані

дідахе

снилось що сидітимемо
за одним столом
зрадник із кривдником
праведник із мучеником
будемо святкувати прощення
той хто розіллє на скатертину друге слово
скаже
браття зараз виростуть із хребта мого
ліси гостроверхі
кігті дерев торкатимуться ніг батька мого
а корені відділять хребці мої від плащаниці
браття ми скоро побачимось
але кожного разу я прощаюсь із вами
ніби помру все-таки

пам'ятайте що сліди центуріонів –
це розриті могили
наймолодший брате
навіщо прийшов слідами
які схожі на скривавлені пащі
звірів що грів їх за пазухою
а вони вигризли лівом'яззя наскрізно

жінка котра напише все по-своєму
бо не знала любові інакшої за нерозділену
співала цю пісню ти її знаєш

цвіте терен цвіте терен
а цвіт опадає

рубінові кульчики

ти мав би сказати

тобі необхідно робити все
що приноситиме добро
надавати всьому об'єму
виникати із будь-чого

але поки я вчилася жити
світ обертався навколо дому
перетворюючись на рубінові кульчики
які баба носила в нагрудній кишені
боячись що такі сережки зірвуть з вух
коли вона йтиме з ринку

я порізала щось усередині
й сама обернулась планеткою

три корені

горіх навпроти розбитого вікна
росте ще від мого дитинства
і нагадує вавилонську вежу
адже біля нього всі забувають
свою мову

це жилаве дерево із сильним корінням
розломило асфальт навколо себе
ми чули вночі
як тріскалося земне піднебіння

на ранок я мала порахувати
кількість оголених коренів
нарахувала – три

це рівняння з багатьма невідомими
має три корені

думаєш можна було б спробувати
методом підстановки?

вище за сяйво

послухай тут така мовчазна тінь
таке голосне світло
ти проходиш крізь них ниткою
котра з'єднує одну зірку з іншою
на карті зоряного неба

я йду за тобою
бо знаю
ти несеш грудку землі
дві гілочки

ти сильніший за всіх
хто ходив мертвнонародженою землею
не торкаючись тверді
й м'якоті

але поки я не вигадаю більшої сили
за ту що маю
ніхто мене не перевершить
у світлотіні

постать перша

ти так дихаєш
бо з твоїх легенів росте троянда
смієшся:
я – астероїд В-612
просиш:
народи мені принца

а я вкотре зрізала волосся
що проросло би пшеницею
навколо тіла твого
де б ти не був

але в нашій саду
що з'явився посеред ріки
ростуть пустоти передвісники

замість поля виник
оточений безмірними стовбурами

болючий пагорб
на якому вже встановили дві гілки так
що одна кріпиться до другої
перпендикулярно й трохи вище середини
для сина
котрого вчили рахувати по-людськи
а він хотів уважно слухати вчителя

у нього руки такі
як трояндові струни
що з твоїх грудей вислизують

пісок

давно малослів'я стало
тілом і духом моїм
виношую слів кісточку сливові
в горлі скляному

я знаю
ім треба земля
вони просять землі
бо треба належно проститись
та тільки пісок
тільки блакитний пісок
на вологому склі

вони ще не відають –
ім пальцями неба не дерти
човнами тіней не відбутись

хіба зрозумієш мене?
хіба ти такий же як я?

вдихаючи світло та вітер
ти вже не помреш
бо декілька слів
що казав ти їх кореню
другого з трьох кипарисів
зросли у приморському степу
пам'яттю – догори

лет

ніколи не виходила зі свого дому
а тут взяла й вийшла з теплого живота
кургану

роззирнулася навколо
питаю в простору

– чого це листя настільки довготривале?
– чого це квіти настільки швидковмирущі?

баба, котра померла ще в сорокових
у застінках КДБ
зійшовши з диму відповіла

– це лише лет прости господи
слинить бог червоний олівчик
щоб викреслити кого-небудь і сказати
нічого особистого

Одкровення з Майдану: критично, щиро і щемливо

Володимир Стецик. Розворот. – Київ: Смолоскип, 2018.

Іван КИСЛОЩУК,
студент

Твори, присвячені Революції Гідності, почали масово з'являтися ледь не відразу після її завершення. Письменникам залезало в першу чергу на збиранні фактажу та фіксації емоцій протестувальників, але аж ніяк не на осмислюванні чи інтерпретації тих подій. Не ставить перед собою такого завдання й Володимир Стецик, чия дебютна книга «Розворот» побачила світ у липні завдяки видавництву «Смолоскип». Автор радше хоче нам показати, що розказані ще далеко не всі історії з Майдану.

«Розворот» – це суміш зі щоденникових нотаток, постів на Фейсбуку і листів до друзів, написаних Володимиром Стециком під час Євромайдану. Відомий аналітик був активним учасником революції. Отож йому не довелося нічого вигадувати. Перед нами – чистий нон-фікшн, детально замальовані спогади. Якихось Америк він не відкриває, кожен читач знає перебіг тих подій із документаль-

них фільмів чи з репортажів у пресі й по телебаченню. У «Розвороті» головне не що розповідається, а як. Автору вдалося створити зовсім не пафосний, а реалістичний і психологічно переконливий текст. Тут не ідеалізується протестний рух. Володимир Стецик сприймає все критично, не закриваючи очі на проблеми й перепони. А їх було чимало. Квола опозиція, нездатна об'єднатись. Відсутність

авторитетного лідера. Маргінали, що залишаються на Майдані тільки заради безкоштовного притулку і їжі. Новоспечені сотники, які, відчувши смак влади, починають поводитися зверхньо щодо інших. Як тут залишитись непохитним, не злякатись, не зневіритись? І письменник чесно зізнається, що й у нього були хвилини слабкості. Особливо, коли він розумів, що активізм загрожує його роботі, родинному добробуту і навіть життю.

Проте було й те, що надихало, не даючи опустити руки в складні моменти. Мова йде про Дух Майдану. Його уособлюють молоді люди, що жертвують собою і мають чітке бачення майбутньої України. Одним з них є близький друг письменника, викладач історії в Українському католицькому університеті, Богдан Сольчаник, який загинув під час протистоянь 20-го лютого. Одкровення про нього займа-

ють у книзі виняткове місце і тому найбільше розчулюють. Богдан описується як високоосвічений, стриманий і відданий своїй справі хлопець. На думку автора, саме його друг гідний бути рольовою моделлю для нового покоління.

«Розворот» читати відверто важко, він викликає багато болю і щему, як, власне, все, що пов'язано із тими буремними часами. Тішить відсутність у творі істерики «зради» і «всепопальства», так само, як і безумовних «перемог». У «фейсбучній» частині книги письменник намагається розмірковувати раціонально, налаштовує нас на довгу кропітку працю заради змін. Звісно, сьогодні більшість тодішніх намагань дати оцінку подіям можуть видаватись хибними й неактуальними. Проте аналітика виконує у творі лише роль декорації. Основний акцент робиться на емоціях, час-

Володимир Стецик

РОЗВОРОТ

21 листопада 2013 — 1 березня 2014
Хроніка Майдану

то важких, але завжди щирих. Ми бачимо трансформацію поглядів цілого суспільства на прикладі однієї людини: від сумнівів через розчарування до вибору на користь опору і неможливості ведення переговорів із вбивцями. Книга Володимира Стецика – це чудова можливість пригадати, чому мільйони громадян виходили на Майдан п'ять років тому. І чому наша боротьба все ще триває. □

Про летючих мишей і людей: «Мох пох» Тані Мальярчук

Таня Мальярчук. *Мох пох.* – Львів: Видавництво Старого Лева, 2018.

Катерина РУДИК

В уже восьмій за ліком, проте першій дитячій книжці Тані Мальярчук «Мох пох» усе навпаки, навиворіт і догори дригом. Персонажі не ходять, а літають, сплять удень і головою вниз, їдять, вчаться й навіть суди влаштовують уночі, а головне, геть навспак втілюють тезу Френсіса Бекона «Знання – це сила», вважаючи, що могутність їхньої цивілізації якраз у тому, що у філософії й теорії ігор називається «раціональним невіглаством». «Знання знищують», – переконані тут.

Ідеться про цивілізацію кажанів-мутантів, що на латинський лад називаються «птеропус гігантеус» і мають розмах крил до 3-х метрів, добре бачать уночі, харчуються фруктами і ягодами, вмюють розмовляти – навіть по телефону – і читати, хоч останнім займаються рідко, зокрема тому, що в них лапки – перегортати сторінки кігтями незручно. Не зовсім зрозуміло, нащо їм при цьому мертва мова, крім як для розуміння графіті на міських мурах, що «виголошували сумні істини: memento mori (пам'ятай про смерть), vita somnium breve (життя – це короткий сон), summa summarum (все у всьому) чи тох пох (ніч іде)». Остан-

ній, заголовковий вислів для птеропусів якраз радісний, адже для них ніч темна не сповнена жахить – це «батьорість і рух», уночі навіть помирають рідко. Ці істоти вважають себе «вінцем творіння», чи то пак перетворення – лиса на кажана. Вухатий Вульпес – такий собі пра-Адам, що нібито «опинився сам-один на білому світі, бо з'їв усе живе», але, конаючи від голоду, спробував грушку і «зрозумів нарешті, що їсти можна не тільки те, що на тебе дивиться, коли його вбиваєш», розкався та згодом, аби мати змогу здобувати плоди із найвищих дерев, дивом відростив чорні шкірясті крила: «Ми були вбивцями, а стали ангелами». Про-

те Вульпес мав спокутувати свою провину перед світом нездатністю жити при сонячному світлі.

Довідуємося ми про все це від головної героїні – юної бунтарки й маргіналки, кажанки Терези, яка протягом тексту виростає, закохується, конфліктує з родиною, потерпає від цькування у школі і зради друзів, зраджує сама, стає жертвою першого в історії птеропусів кровопролиття, ставить щодалі більше незручних питань і дошукується відповідей, які перевертають її світогляд з ніг на голову. Хоч усі шкільні вчителі, у т. ч. філолог Фе дір Сосюра, розповідають учням ідеологічно правильні побрехеньки, персонажка строго піддає все довкола картезіанському сумніву і несвідомо здійснює феноменологічну редукцію, здогадуючись, що ні будівлі, у яких птеропуси мешкають, ні їхній інтер'єр не виникли самі собою, як це твердять дорослі, а логічно доходить висновку, що живе в постапокаліптичному світі.

Потойбіччя птеропусам уявляється як тропічні мангрові ліси, де ростуть не лише фрук-

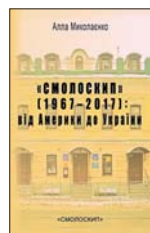
ти, звичні їм, а й банани, манго, рамбутан і дуріан. Їжа це справді єдине, що має для більшості персонажів сакральне значення: «О святі кокоси!» – вигукує мати Терези у критичний момент. Симптоматично, адже в цьому суспільстві, де «любов і їжа – дві найбільші насолоди», немає нічого важливішого за споживацтво і розмноження, наука фальшива, а мистецтво животіє десь на маргінесах. Унікаючи дидактизму і не вживши жодного складного терміну, Таня Мальярчук написала класну філософську казку про критичне мислення, екологічну свідомість, нонконформізм, консюмеризм, а ще – про дискримінацію.

Єдиний справжній друг Терези – Лео, гірський кажан, який через відсутність у рідному кліматі фруктів їсть комах. Особливість, що він не веган, а також його самобутній гуцульський діалект і навіть вміння грати на флюїрі стають школярам приводом для кпинів і расування так само, як у реальності причиною булінгу буває будь-яка інакшість. Тереза рятує його, бо єдина тут усвідомлює: «Знищує не знання. Знищує страх заперечити більшості, коли вона чинить зло».

За жанровими ознаками притчева повість «Мох пох» цілком вписується у канон «тва-

ринного епосу», який виникає ще в «Панчатантрі» й «Батрахоміомахії», потім існує здебільшого у вигляді коротких авторських байок і фольклорних казок, у 4-й частині Свіфтових «Мандрів Гуллівера» трансформується в детальний опис утопічної цивілізації розумних коней гуїнгннів, а в Анатолія Франса стає пародією на французьке суспільство в «Острові пінгвінів». Трилогія Бернара Вербера «Мурахи», серія підліткових фентезійних романів Ерін Гантер «Коти-вояки» – у літературі саги про анімалістичні цивілізації останнім часом актуалізувалися, а в улюбленому дитячому виді мистецтва – мультиплікації – не зникали ніколи. Кажани не зовсім традиційні персонажі мультфільмів (найчастіше цей образ асоціюють із вампіризмом чи Бетменом), проте український мультик 1992 р. «Знайда» розповідає про летючу мишу, яку всиновила сім'я мишей звичайних, і там проговорено ті самі проблеми іншування, що і в «Мох пох», – тож, можливо, йдеться про прямий зв'язок між обома творами.

Книга ілюстрована химерними малюнками Каті Слонової і є не просто добре написаним текстом, а й шедевром поліграфічного мистецтва від «Видавництва Старого Лева».

Алла Миколаєнко
«Смолооскип» (1967–2017):
від Америки до України

Київ: Смолооскип, 2018. – 328 с.
Ціна: 100,00 грн.

У книжці проведено комплексне дослідження закордонного та українського етапів діяльності видавництва «Смолооскип», його становлення та функціонування. Архівні матеріали дозволили висвітлити інформаційний, видавничий, оборонний і «допомоговий» напрями діяльності за кордоном, внесок у популяризацію авторів Розстріляного Відродження, шістдесятників. Показано вплив конкурсу «Смолооскипа» для молодих авторів.

Дзвонар. Збірка статей і спогадів про Опанаса Заливаху / упоряд. В. В. Овсієнко; передм. М. А. Горбаль

Харків: Права людини, 2017. – 240 с.
Ціна: 140,00 грн.

Робота над цією книжкою розпочалася за ініціативою Івана Русина, співтабірника і близького друга – побратима Опанаса Заливаху та Василя Овсієнка. Долучилися Євген Захаров та Олег Мірошніченко як видавці. Зібрали матеріали та спогади. Василь Овсієнко систематизував і відредагував їх. Іван Русин молодший проспонсорував видання цієї книжки спогадів і роздумів про великого митця і великого Громадянина України.

Володимир Панченко
Повість про Миколу Зерова

Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. – 624 с.
Ціна: 168,00 грн.

«Повість про Миколу Зерова» Володимира Панченка є дослідженням історії життя цієї незвичайної людини. Проникливий аналіз творчості Зерова поєднується з увагою до культурного й суспільно-політичного контексту 1910–1930-х років, до літературно-мистецького середовища Києва того унікального часу. Автор органічно використовує рідкісні архівні матеріали, раритетні періодичні видання і документи.

Володимир Сергійчук
Відродження українства.
1914–1922

Київ: Вид. Сергійчук М. І., 2018. – 492 с.
Ціна: 58,00 грн.

На основі документів у книзі розповідається про відродження українства з початком Першої світової війни. Особливо цей процес набув широкого розмаху після Лютневої демократичної революції в Росії 1917 року. І не тільки на Великій Україні, а й у численних розселеннях нашого народу – Поволжі, Нижньому Подонні, Кубані, Слобожанщині, Сірому і Зеленому Клині, у таборах військово-полонених.

Арі Турунен
Дух сп'яніння. Алкоголь:
Історія звичаїв уживання
алкогольних напоїв /
пер. з фінськ. І. Малевич

Львів: Вид-во Анетти Антоненко; Київ: Ніка-Центр, 2019. – 248 с.
Ціна: 175,00 грн.

Перед вами короткий екскурс в історію звичаїв уживання алкоголю. Автор обмірковує значення сп'яніння за різних епох; аналізує, як сп'яніння відображено в європейській культурі; вивчає впливи алкогольних напоїв та пов'язані з ними правила і ритуали.

ТЕУРА. Софія Яблонська: альбом

Київ: Родовід, 2018. – 232 с.
Ціна: 610,00 грн.

Книжка представляє визначну українську фотографію, письменницю, мандрівницю, кінодокументалістку. Тут є фотоальбоми та мандрівна проза Софії Яблонської (1907–1971). «Теурою» – червоною птахом – назвали Софію тубільці острова Бора-Бора, де вона однією з перших з'явилася з фото- та кінокамерою.

Криптаді Федора Вовка: винайдення соромицького. Етнографія сексуальності на межі XIX–XX століть / Упоряд. М. Маєрчик і О. Боряк.

Київ: Критика, 2018. – 464 с.
Ціна: 238,00 грн.

Ця книжка містить критичне, коментоване і текстологічне виврене видання українських, російських і єврейських фольклорних матеріалів, записаних наприкінці XIX і на початку XX століття в Україні та на сусідніх теренах і частково оприлюднених за редакції археолога, етнографа, антрополога Федора Вовка.

Вінстон Черчілль
Спогади про Другу світову війну: у 2-х тт.

Київ: Вид-во Жупанського, 2018. – 496 + 552 с.
Ціна: 625,00 грн.

Сер Вінстон Черчілль (1874–1965) – один із найвідоміших державних і політичних діячів XX сторіччя, за час своєї політичної кар'єри встиг двічі побувати прем'єр-міністром Великої Британії. Він подає широку і детальну панораму останньої великої війни, яка охопила майже увесь світ.

Ці та багато інших книжок українською мовою можна придбати у книгарні «Смолооскип» за адресою: Київ, вулиця Межигірська, 21 (поруч зі станцією метро «Контрактова площа»)

Будемо вдячні Вам за надіслану інформацію про події громадсько-політичного та культурного життя молоді!

Думки авторів публікацій у «Смолооскипі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції

«Смолооскип України»
Інформаційний лист
творчої молоді України
Засновник – видавництво «Смолооскип»

Видавництво «Смолооскип»
04071, Київ, вул. Межигірська, 21
(044) 425-23-93
☎ і факс: (044) 463-78-52

E-mail: mbf.smoloskyp@gmail.com, <http://www.smoloskyp.org.ua>
E-mail книгарні «Смолооскип»: knyharnia@smoloskyp.org.ua
Інтернет-книгарня «Смолооскип»: <https://smoloskyp.com.ua>

Надруковано в
ТОВ Видавництво «Магнат»
Замовлення №
Тираж 1000 прим.